עין משפט נר מצוה

לז א מיי' פי"ד מהל' שבת הלכה א סמג עשין דרבנן א טוש"ע א"ח סי' שמה סעיף ז בהג"ה וסי' שסד סעיף ב:

לח ב ג מיי' פי"ז מהל' שבת הלכה ג סמג שם טוש"ע א"ח סי' שסד סעיף א:

לט ד ה מיי' פי"ד שם הלכה י וסמג שם טוש"ע שם ס"ב:

מי שהיו לו שני בתים משני צידי רה"ר עושה לחי מכאן ולחי מכאן או קורה מכאן וקורה מכאן ונושא ונותן באמצע, אמרו לו אין מערבין רשות הרבים בכך: *וכי תימא בכך הוא דלא מיערבא הא בדלתות מיערבא *והאמר רבה בר *בר חנה אמר רבי יוחנן *ירושלים אילמלא דלתותיה ננעלות בלילה חייבין עליה משום רשות הרבים ואמר עולא הני אבולי דמחוזא אילמלא דלתותיהן ננעלות חייבין עליהן משום רה"ר? אמר רב יהודה הכי קאמר *כיצד מערבין מבואות המפולשין לרשות הרבים עושה צורת הפתח מכאן ולחי *וקורה מכאן איתמר רב אמר *הילכתא כתנא קמא ושמואל אמר *הלכה כחנניה, *איבעיא להו לחנניה אליבא דבית הלל: צריך לנעול-או-אין צריך לנעול? ת"ש דאמר רב יהודה אמר שמואל אינו צריך לנעול וכן א"ר מתנה אמר שמואל אינו צריך לנעול איכא דאמרי אמר רב מתנה בדידי הוה עובדא ואמר לי שמואל אין צריך לנעול. בעו מיניה מרב ענן: צריך לנעול-או-אין צריך לנעול? אמר להו תא חזי הני אבולי דנהרדעא דטמו עד פלגייהו *בעפרא ועייל ונפיק מר שמואל ולא אמר להו ולא מידי, אמר רב כהנא הנך מגופות הואי, כי אתא רב נחמן אמר *פניוה לעפרייהו, לימא קסבר רב נחמן צריך לנעול? לא, *כיון דראויות לנעול אע"פ שאין ננעלות. *ההוא מבוי עקום דהוה בנהרדעא רמי עליה חומריה דרב וחומריה דשמואל ואצרכוהו דלתות: חומריה דרב דאמר תורתו כמפולש והאמר רב הלכה כת"ק? כשמואל דאמר הלכה כחנניה, והאמר שמואל *תורתו כסתום? כרב דאמר תורתו כמפולש, ומי עבדינן כתרי חומרי והא תניא *לעולם הלכה כבית הלל, והרוצה לעשות כדברי בית שמאי עושה, כדברי בית הלל עושה, מקולי ב"ש ומקולי ב"ה: רשע, מחומרי ב"ש ומחומרי ב"ה עליו הכתוב אומר °הכסיל בחשך הולך אלא אי כב"ש בקוליהון ובחומריהון אי כב"ה בקוליהון ובחומריהון? הא גופא קשיא אמרת לעולם הלכה כב"ה והדר אמרת הרוצה לעשות כדברי ב"ש עושה? ל"ק כאן *קודם בת קול כאן לאחר בת קול, ואיבעית אימא הא והא לאחר בת קול ורבי

רש"י · ר' ענן · אותו דלת יחידי · בריתא בעמ' א' כיצד מערבין · בעמ' א · ות"ק לא הזכיר דלתות במפולש · דבעי דלת למפולש · בעמ' א' · (קשה) · דמבוי עקום

תורה אור

הואיל ואיכא שתי מחיצות מעלייתא מחיצת הבית מכאן ומחיצת בית השני מכאן סגי בתקנתא פורתא: **לחי מכאן** · אצל פתח הבית האחד: **ולחי מכאן** · אצל פתח השני לאותו בית עצמו והויא סתימה לשני ראשי רשות הרבים ומותר לטלטל מבית לבית: **ירושלים** · רשות הרבים שלה מכוון משער לשער ומפולש ויש בה דריסת ששים ריבוא ורחב שש עשרה אמה ואילמלא שנועלין דלתותיה בכל לילה חייבין עליה בשבת משום רשות הרבים אבל נעילת דלתות משויא לה כחצר של רבים ומערבין את כולה וכל זמן שלא עירבו הויא כרמלית ולא מיחייבי עלה והכי נמי אמרינן בפרק בתרא (ד' קא.) דירושלים כרמלית היא: **אבולי דמחוזא** · שערי העיר מכוונים זה כנגד זה והיו בה ששים ריבוא: **חייבין עליה כו'** · אלמא נעילת דלתות בעינן בכל לילה, והכא קתני עושה דלת מכאן ולחי וקורה מכאן לבית הלל: **צריך לנעול** · אותו דלת יחיד: **אבולי דנהרדעא** · ראשי מבואות מפולשין לרשות הרבים הוו: **דטימן עד פלגייהו בעפרא** · סתומות עד חציין בעפר ואין אדם יכול לנועלן מפני העפר· טיימן כמו טמונין פלשתים (בראשית כו): **מגופות הוו** · לא היו כולן פתוחות אלא סגורות ופתוחות במקלט· מגופות כמו הגפת דלתות (ערכין ד' יא:): **מבוי עקום** · שני פתחיו מפולשין לרשות הרבים אחת כגון זה*:

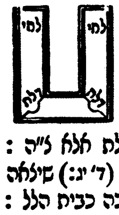

ואצרכוהו דלתות · בשני עקמומיתו: **תורתו כמפולש** · וכאן שני פילושין דרה"ר יש: **הלכה כת"ק** · דלא בעי דלת אלא ל"ה: **בת קול** · לקמן בפירקין (ד' יג:) שיצתה בת קול ואמרה הלכה כבית הלל:

ורבי

מי שיש לו שני בתים כו' · פי' שתי חצירות דאין מבוי יותר בלחי עד שיהו חצירות פתוחות לתוכו ובתוספתא גרסי' בהדיא ב' חצירות: **וכי** תימא בכך הוא דלא מיערבא כו' · משמע דמסיק דאפי' בדלתות לא מיערבא ואם כן איירי ברה"ר גמורה רוחב ט"ז אמות וקשה דלקמן בפירקין (ד' י.) אמרינן דלכל היותר לא התיר ר' יהודה אלא עד י"ג אמה ושליש וי"ל דמעיקרא ס"ד ודאי דמיירי ר' יהודה ברוחב ט"ז אמה אבל לפי המסקנא דמשני כיצד מערבין מבואות המפולשות הכי נמי ההיא דיתר על כן איירי במבוי המפולש ואין רוחב ט"ז ובכך הוא דלא מיערבא הא בדלתות מיערבא ולא קשה מירושלים דהוי רוחב ט"ז אמה ועי"ל דמעיקרא נמי ידע שפיר דלא התיר ר' יהודה אלא עד י"ג אמה ושליש ומ"מ הוי רה"ר גמורה כגון שרשות הרבים אחת משני צידי המבוי רוחב ט"ז אמות ואורך רה"ר (א)מהלכין דרך מבוי° דהשתא אפי' במבוי דלא הוי רוחב ט"ז אמות הוי רה"ר גמורה כיון דבשני צידי המבוי הוי רוחב ט"ז אמה כמו בין העמודים דאמר פ"ק דשבת (ד' ז.) דהוי רה"ר אע"ג דלא הוי ט"ז אמה אפי' למ"ד התם בין העמודים נידון ככרמלית הייט משום דעמודים הן זה שלא כנגד זה ולא ניחא תשמישתיה ולא דמי למבואות המפולשות דהתם רה"ר אינה עוברת במבוי אלא שני רה"ר עוברות אצל הפתחים וצ"ל לפי זה אע"ג דלר' יהודה לחי וקורה מהני מדרבנן לי"ג ולרוחב י"ו לא מהני מודה הוא דמדאורייתא אין חילוק בין י"ג לי"ו וקסבר ב' מחיצות דאורייתא ולכך פריך מירושלים אע"ג דרחבה י"ו אמה כיון דחייבין עליה משום רשות הרבים מדאורייתא הוא הדין ברחבה י"ג דמדאורייתא אין חילוק ואם תאמר כיון דאית ליה לרבי יהודה שתי מחיצות דאורייתא אמאי איצטריך למיתני בברייתא פרק קמא דשבת (ד' ו:) זו היא רשות היחיד גמורה חריץ עמוק עשרה טפחים ורוחב ד' כו' למעוטי דרבי יהודה דיתר על כן הא מדקתני ברישא איזהו רשות הרבים סרטיא ופלטיא ומבואות המפולשות שמעינן שפיר למעוטי דרבי יהודה דלדידיה מבואות המפולשות לא הוו רה"ר הואיל ואיכא ב' מחיצות ויש לומר דאי מרישא ה"א דטעמא דר' יהודה לאו משום שתי מחיצות אלא משום דקסבר לחי וקורה משום מחיצה דאיכא מאן דסבר הכי בפירקין להכי איצטריך זו היא רשות היחיד גמורה למעוטי דרבי יהודה דלא הוי רשות היחיד דלחי וקורה לא חשיבי מחיצה:

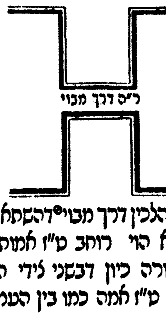

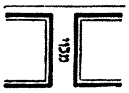

והאמר רבה כו' · פ"ה דפריך אמאי דשרינן לחי וקורה מצד אחד ומדמצריך לנעילת דלת אינו נראה לו שהיה מקשה לו דאיכא לאוקומא נמי בננעלת ואם תאמר כיון דיש לו ב' מחיצות ושלישית בננעלת הוי ג' מחיצות ולקמן אמר דלכל היותר לב"ה שלש מחיצות דאורייתא ויש לומר לפירושו דהייט דווקא היכא דאיכא ג' מחיצות גמורות הוו דאורייתא אבל הכא השלישית ע"י דלת רביעית נמי צריך דלת ולר"י נראה דפריך משום דמשמע ליה דב"ה לא בעי נעילה וכן אמר בסמוך דבברייתא לא מפרש בדברי ב"ה נעילה כמו בדברי ב"ש וא"ת והיכי פריך מר' יוחנן דאמר בפרק ב' דהוי אליבא דרבי יהודה דאמר אתו רבים ומבטלי מחיצתא ופליגי עליה התם רבנן ויש לומר דפריך כי היכי דלר' יהודה בשם ד' מחיצות דלא חשיבי ליה מצריך נעילה הכי נמי ב' מחיצות דלא חשיבי לרבנן יהיה צריך נעילה וכן משמע בפרק שני (ד' כב.) דשתי מחיצות לרבנן כשם ד' מחיצות לרבי יהודה: **ומי** עבדינן כתרי חומרי · ואם תאמר ומאי סלקא דעתך השתא כיון דלא סתרו אהדדי וכי משום דהלכתא כוותיה בחד דוכתא יהא הלכה כמותו בכל מקום ובכמה מקומות קיימא לן כמר בהא וכמר בהא ויש לומר דלא דמי דהאי מבוי שרי בל"ה לכולי עלמא וליכא מאן דמצריך דלתות: **כאן** לאחר בת קול · ואם תאמר מאי שנא דלא קיימא לן כבת קול דרבי אליעזר דהזהב (ב"מ ד' נט:) ויש לומר דהתם לא יצאה אלא לכבודו כדמוכח התם ועוד דהתם היתה כנגד רבים והתורה אמרה אחרי רבים להטות אבל הכא אדרבה בית הלל הוו רובא ולא הוצרכו בת קול אלא משום דבית שמאי *הוו חריפי טפי ואם תאמר אם כן מאי קאמר ר' יהושע היא דאמר אין משגיחין בבת קול הלא לא אמר רבי יהושע אלא אבת קול דר"א וי"ל דלא בשמים היא משמע דאין להשגיח כלל בשום בת קול:

כגון

◆

רבינו חננאל

מי שיש לו ב' בתים מב' צדי רה"ר עושה לחי מיכן ולחי מיכן וכו' עד אמרו לו אין מערבין רה"ר בכך וכי תימא בכך הוא דלא מיערבא כלומר בלחי או קורה הא בדלתות מיערב אע"ג דאינן ננעלות. והאמר ר' יוחנן ירושלים אלמלא דלתותיה ננעלות בלילה חייבין עליה משום רה"ר פי' אע"פ שיש לה דלתות אילו[לא] היו דלתות ננעלות המטלטל בתוכה חייב משום מטלטל ברשות הרבים. (וכל אבולי) [וכן באבולי] דמחוזא ופריק רב יהודה הא דתנו רבנן לאו מערבין רשות הרבים עצמה קתני הכי קתני כיצד מערבין מבואות המפולשין לרה"ר עושה צורת הפתח מיכן ולחי או קורה מיכן. חנניה אומר (בית שמאי אומר) [ב"ה אומרים] עושה דלת מיכן ולחי או קורה מיכן. וכיון דאוקימנא במבואות המפולשין לרה"ר אמר רב הלכה כת"ק ושמואל אמר הלכה כחנניה איבעיא לחנניה ואליבא דב"ה צריך לנעול. ופשטנא אינו צריך מיהו צריך להיות דלתות ראויות לנעול ואם אינו נועל לא חיישינן. פי' מוגפות סגורות כגון (ינופו) [הגפת] הדלתות. טיימי סתומות טמונות. אבולי בלשון יון מבואות פי' עקום. להריפיה עספה ההוא מבוי עקום דהוה בנהרדעא דרמי עליה חומריה דרב דאמר תורתו כמפולש וחומרי דשמואל דאמר הלכה כחנני' ואצרכוה דלתות. ומרשקיל וטרו כשמואל דאמר הלכה כחנניה ש"מ הלכה כשמואל בהא ואקשינן ומי עבדינן כתרין חומרי. והתניא לעולם הלכה כבית הלל והרוצה לעשות כב"ש עושה·

נושא:
למאןדבעי תיקון דלת למבוי מפולש האם צרכים לנעול אותו או לא

מבנה:
⌂ שאלה זו אי צריך לנעול נשאלה פעמיים

נושא:
מבוי עקום בנהרדעא שהטילו עליה חומריה דרב וחומריה דשמואל—
הגמ' תקשה מי קתני דאין לפסוק כתרי חומרי

נושא (תוך הסוגריים)
ל"ש סתירה בנוסח בתוך הברייתא - מצד א' קתני לעולם הלכה כב"ה ומצד שני הרוצה לעשות כדברי ב"ש עושה
מבנה
△ תשובות ל"ש סתירה הנ"ל

◆

רב נסים גאון

כאן קודם בת קול כאן לאחר בת קול. בפירקין לקמן (דף יג) אמרו יצתה בת קול ואמרה הלכה כבית הלל ובגמ' דבני מערבא (ברכות פרק א' [הלכה ד']) קידושין פ"א הלכה א' יבמות סוף פ"א) היכן יצתה בת קול ר' ביבי בשם ר' יוחנן ביבנה יצתה בת קול. ורבי יהושע היא דאמר אין משגיחין בבת קול בבבא מציעא בפרק הזהב (דף נט) אמרו עמד ר' יהושע על רגליו ואמר לא בשמים היא לאמר וכבר פירשנוהו בברכות: ובגולגלת

מסורת הש"ס

*סוגריים מראים דרך כאן מסתיים עיקר הקושיא וניתן לדלג מיד לתשובה. בתוכה יש נסיון לתרץ אבל לא הצליח

לקמן כב. קא.
[גירי' ברא"ש רב הונא]

[גירי' רי"ף ורא"ש או קורה]
[גירי' ברא"ש ואליבא דב"ה]

לקמן יג:

ר"ה יד: חולין מג. [תוס' סוכה פ"ב תוספ' עדיות פ"ב]

*סוגריים מראים דרך כאן בסתיית הקושיא וניתן לדלג לתשובות. בתוכה הגמ' מעלה קושיא אחרת ומתרצת

[עיין תוס' ערכין ב: ד"ה מי שחליה]

[יבמות יד.]

◆

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה וכי תימא וכו' ואורך רה"ר מהלכה דרך מבוי:

*מבוי מעמד דהיו פתוחות לגמרי ובכל זאת התירו ש"מ דאין צריך לנעול

◆

גליון הש"ס

תוס' ד"ה וכ"ת וכו' דהשתא אפילו במבוי דלא הוי רוחב י"ו אמה· עיין לקמן דף נט ע"א תוס' ד"ה עיר של יחיד: